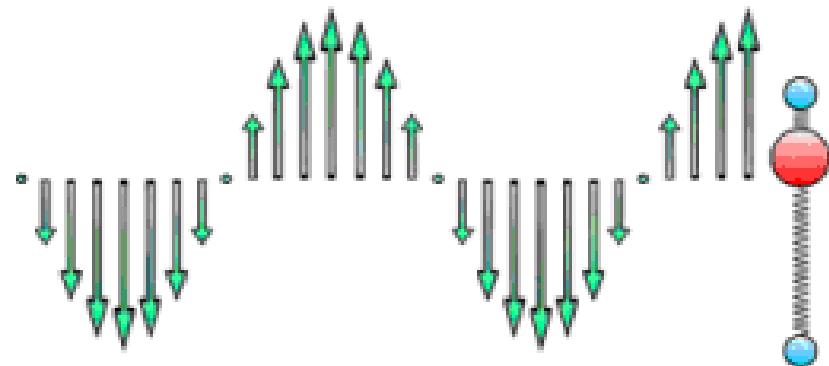

Molekulska spektroskopija

Vibracije molekula

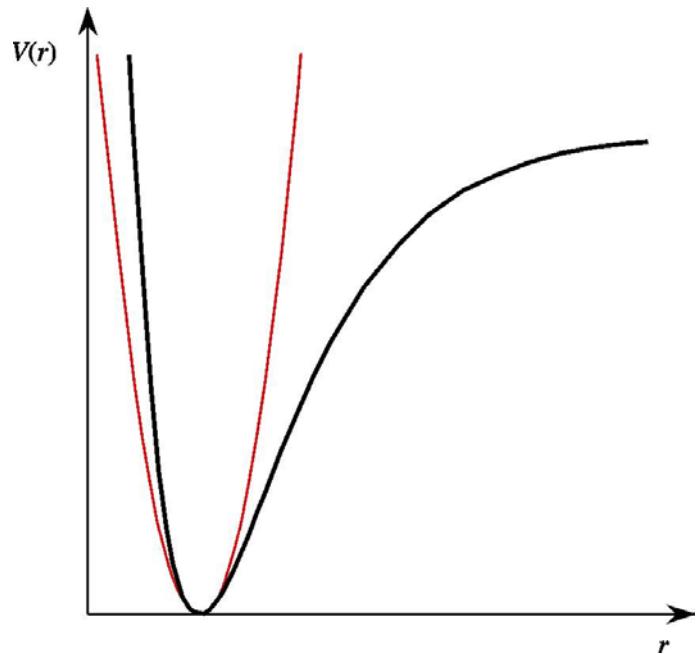
- IR – područje elektromagnetskog zračenja
 $(\approx 400 \text{ cm}^{-1} - 4000 \text{ cm}^{-1})$

Vibracije dvoatomnih molekula

- jedan stupanj slobode
- jezgre titraju oko ravnotežnih položaja
- ne dolazi do pomaka centra mase

$$\frac{1}{\mu} = \frac{1}{m_1} + \frac{1}{m_2}$$

Gibanje dvaju čestica svodi se na gibanje jedne čestice reducirane mase μ .

Morse: potencijalna energija (za gibanje jezgara- vibraciju molekule)

$$V(x) = hcD_e \left\{ 1 - e^{-\beta(r-r_e)} \right\}^2$$

$$V(x) \approx \frac{1}{2} kx^2 \quad (\text{u blizini ravnotežnog položaja tj minimuma potencijalne energije})$$

Harmonijski oscilator

I. Klasični hamiltonijan

$$H = T + V = \frac{p^2}{2\mu} + \frac{kx^2}{2}$$

II. Kvantnomehanički hamiltonijan

$$\hat{H} = \hat{T} + \hat{V} = -\frac{\hbar^2}{2\mu} \frac{d^2}{dx^2} + \frac{kx^2}{2}$$

III. Schrödingerova jednadžba

$$-\frac{\hbar^2}{2\mu} \frac{d^2\Psi_v}{dx^2} + \frac{kx^2}{2} \Psi_v = E_v \Psi_v$$

IV. Rješenje Schrödingerove jednadžbe za Harmonijski oscilator

Energija $E_v = h\nu_e \left(v + \frac{1}{2} \right) \quad v = 0, 1, 2, \dots$

Klasična frekvencija titrala $\nu_e = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{k}{\mu}}$

Klasični valni broj HO $\omega_e = \frac{1}{2\pi c} \sqrt{\frac{k}{\mu}}$

Vibracijski term $G(v) = \frac{E_v}{hc} = \omega_e \left(v + \frac{1}{2} \right) \quad v = 0, 1, 2, \dots$

Harmonijski oscilator – vibracijski spektar

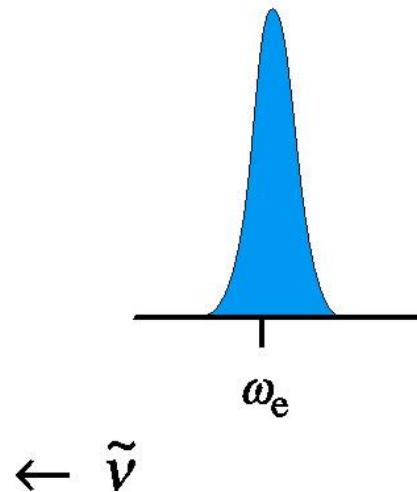
**Uvjet: dipolni moment tijekom vibracije mora se mijenjati
(molekula posjeduje stalni dipolni moment)**

Izborno pravilo:

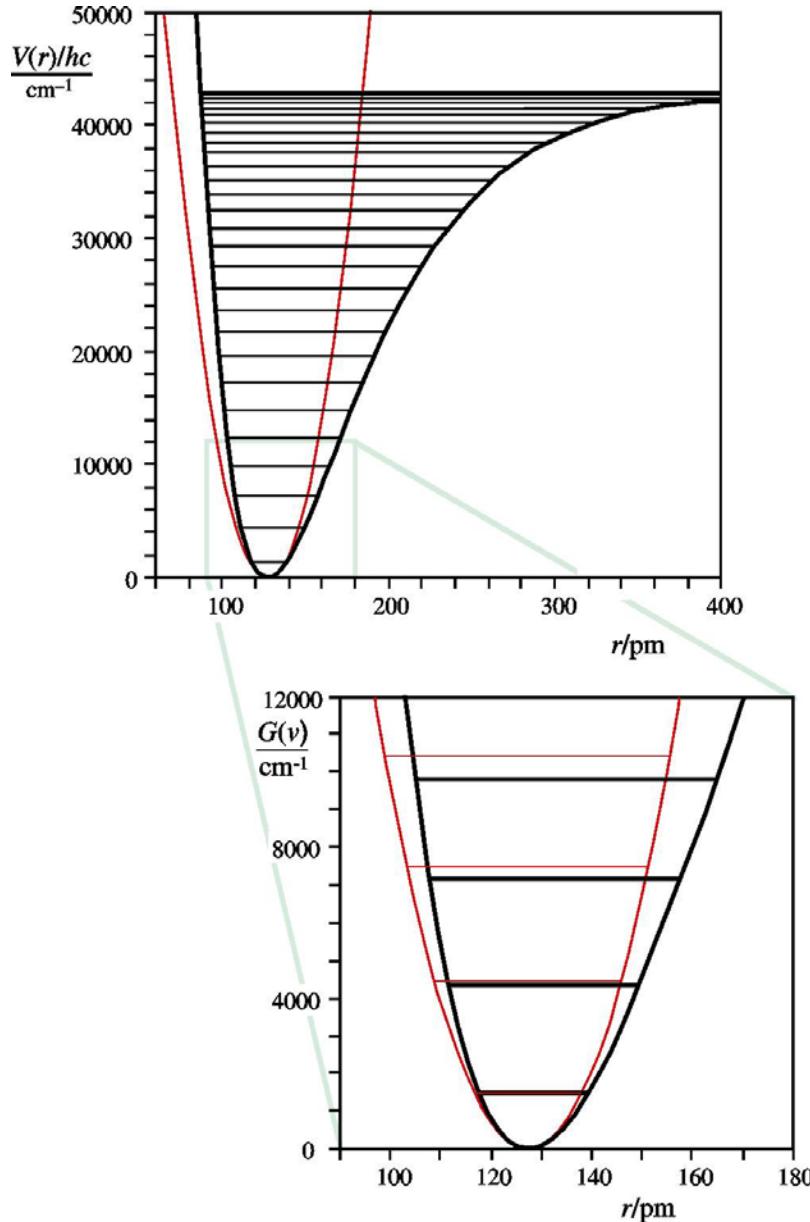
$$\Delta v = 1$$

Valni broj apsorbiranog zračenja:

$$\tilde{v} = G(v+1) - G(v) = \omega_e$$

Harmonijski i anharmonijski oscilator

Harmonijski oscilator:
jednaka razlika u energiji
između dvaju susjednih stanja

**Anharmonijski
oscilator:**
razlika u energiji između dvaju
susjednih stanja smanjuje se s
porastom vibracijskog
kvantnog broja

Anharmonijski oscilator

Morseov potencijal $V(x) = hcD_e \left\{ 1 - e^{-\beta(r-r_e)} \right\}^2$

Vibracijski term $G(v) = \frac{E_v}{hc} = \omega_e \left(v + \frac{1}{2} \right) - \omega_e x_e \left(v + \frac{1}{2} \right)^2 \quad v = 0, 1, 2, \dots$

Razlika susjednih termova

$$\begin{aligned} & G(v+1) - G(v) \\ &= \omega_e \left(v + 1 + \frac{1}{2} \right) - \omega_e x_e \left(v + 1 + \frac{1}{2} \right)^2 - \left[\omega_e \left(v + \frac{1}{2} \right) - \omega_e x_e \left(v + \frac{1}{2} \right)^2 \right] \\ &= \omega_e \left(v + 1 + \frac{1}{2} - v - \frac{1}{2} \right) - \omega_e x_e \left(v^2 + 3v + \frac{9}{4} - v^2 - v - \frac{1}{4} \right) \\ &= \omega_e - 2\omega_e x_e (v+1) \end{aligned}$$

Intenziteti linija

- ovisi o primjeni dipolnog momenta molekule
- ovisi o napučenosti energetskih nivoa

$$N_i \propto g_i \exp\left[-\frac{E_i}{kT}\right]$$

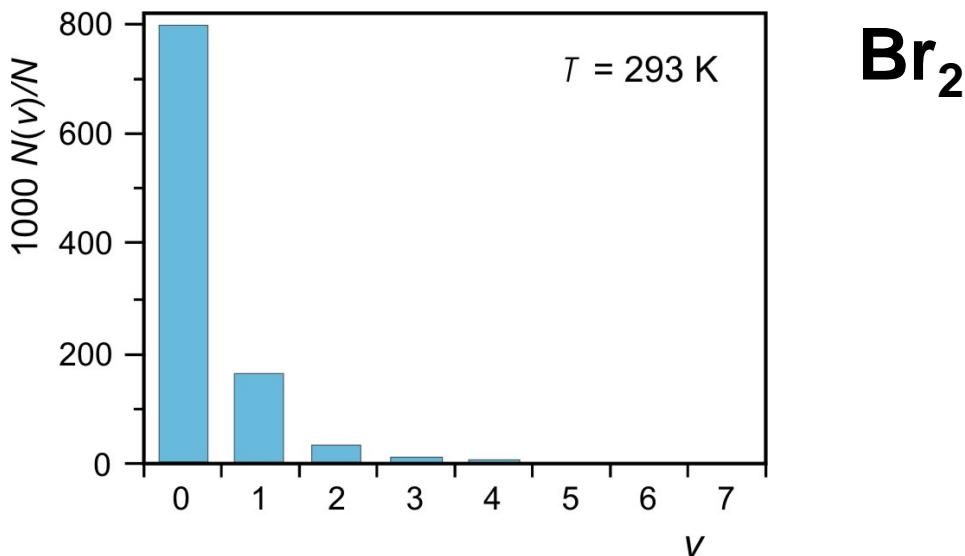
$$N_J \propto \exp\left[\frac{-E_{\text{vib}}}{kT}\right]$$

NAPUČENOST (VIBRACIJE)

$$\frac{N(v')}{N(v'')} = \frac{g(v')}{g(v'')} \exp\left(-\frac{\varepsilon(v') - \varepsilon(v'')}{kT}\right)$$

$g(v')$ $g(v'')$ Degeneracija vibracijskih stanja v' i v''

$\varepsilon(v') - \varepsilon(v'')$ Razlika u energiji vibracijskih stanja v' i v''

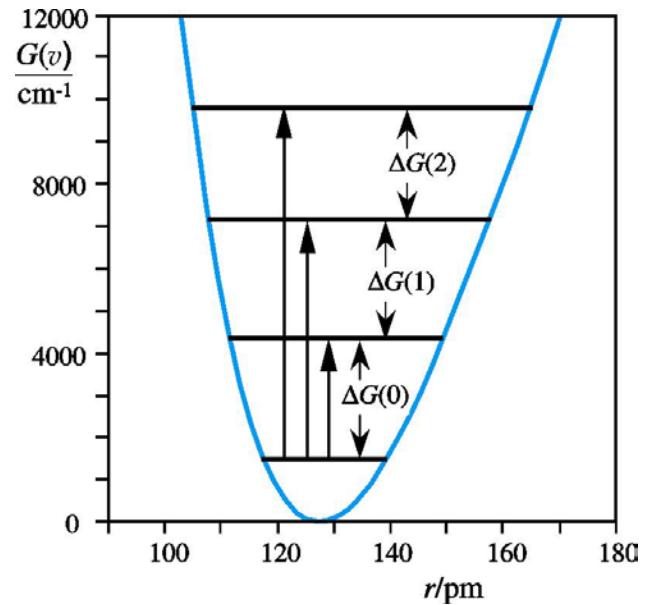
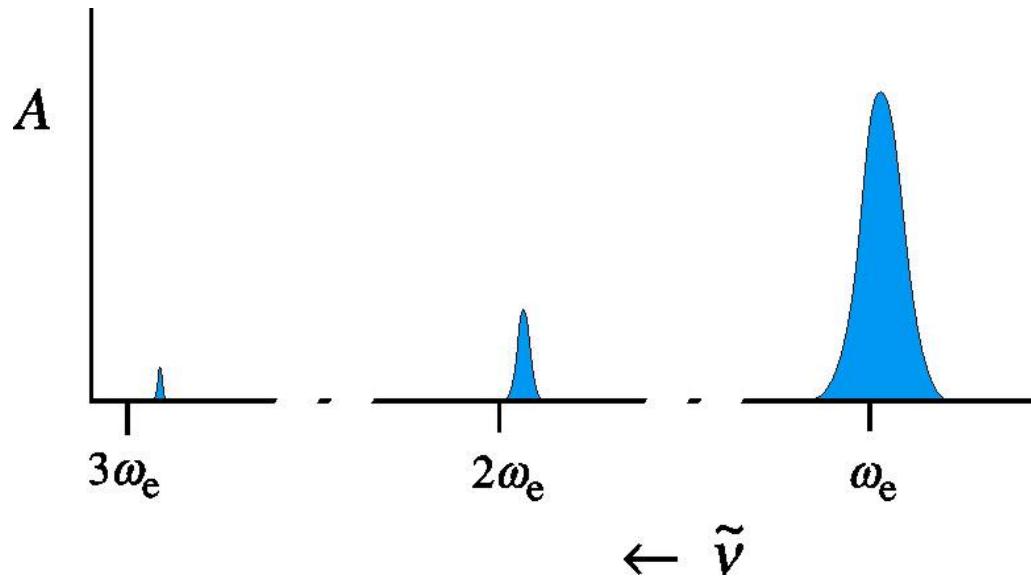

Br₂

Vibracijski spektar anharmonijskog oscilatora

**Uvjet: dipolni moment tijekom vibracije mora se mijenjati
(molekula posjeduje stalni dipolni moment)**

– izborni pravilo: $\Delta v = 1, 2, 3, \dots$

U vibracijskom spektru nalazimo više VRPCI:

- osnovna vrpca
- gornji ili viši tonovi
- vruće vrpce

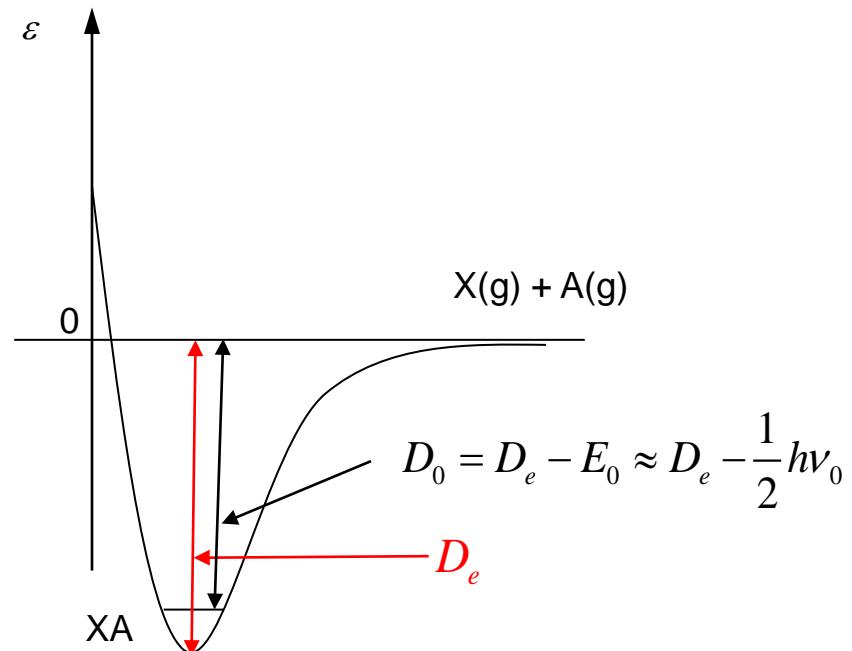
Vibracije dvoatomnih molekula – energija disocijacije

$$\Delta G(v) = G(v+1) - G(v) = \omega_e - 2\omega_e x_e (v+1) = 0$$

→ $2\omega_e x_e (v_{\max} + 1) = \omega_e$

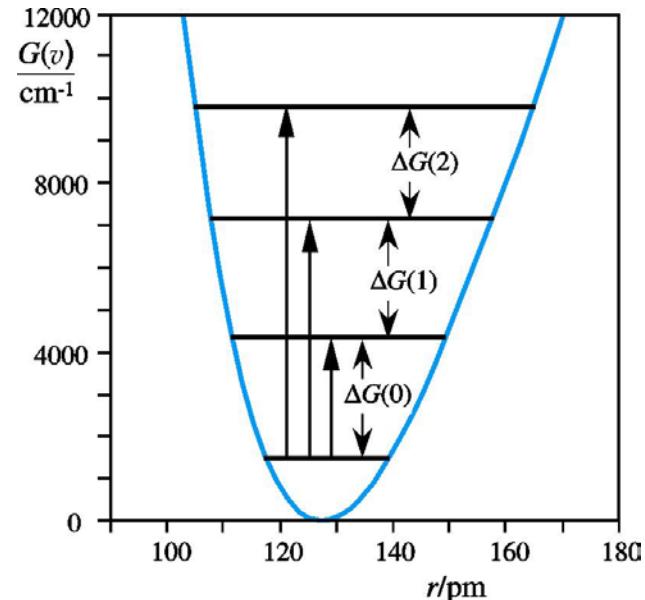
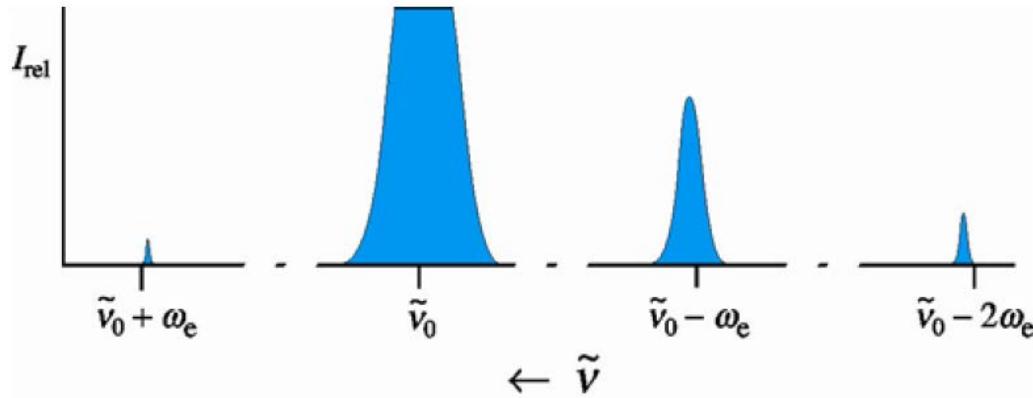
→ $v_{\max} = \frac{1}{2x_e} - 1$

$$D_e = hcG(v_{\max}) \approx hc \frac{\omega_e}{4x_e}$$

Vibracijski Ramanov spektar anharmonijskog osculatora

izborni pravilo: $\Delta v = 1, 2, 3, \dots$

U vibracijskom spektru nalazimo više VRPCI:

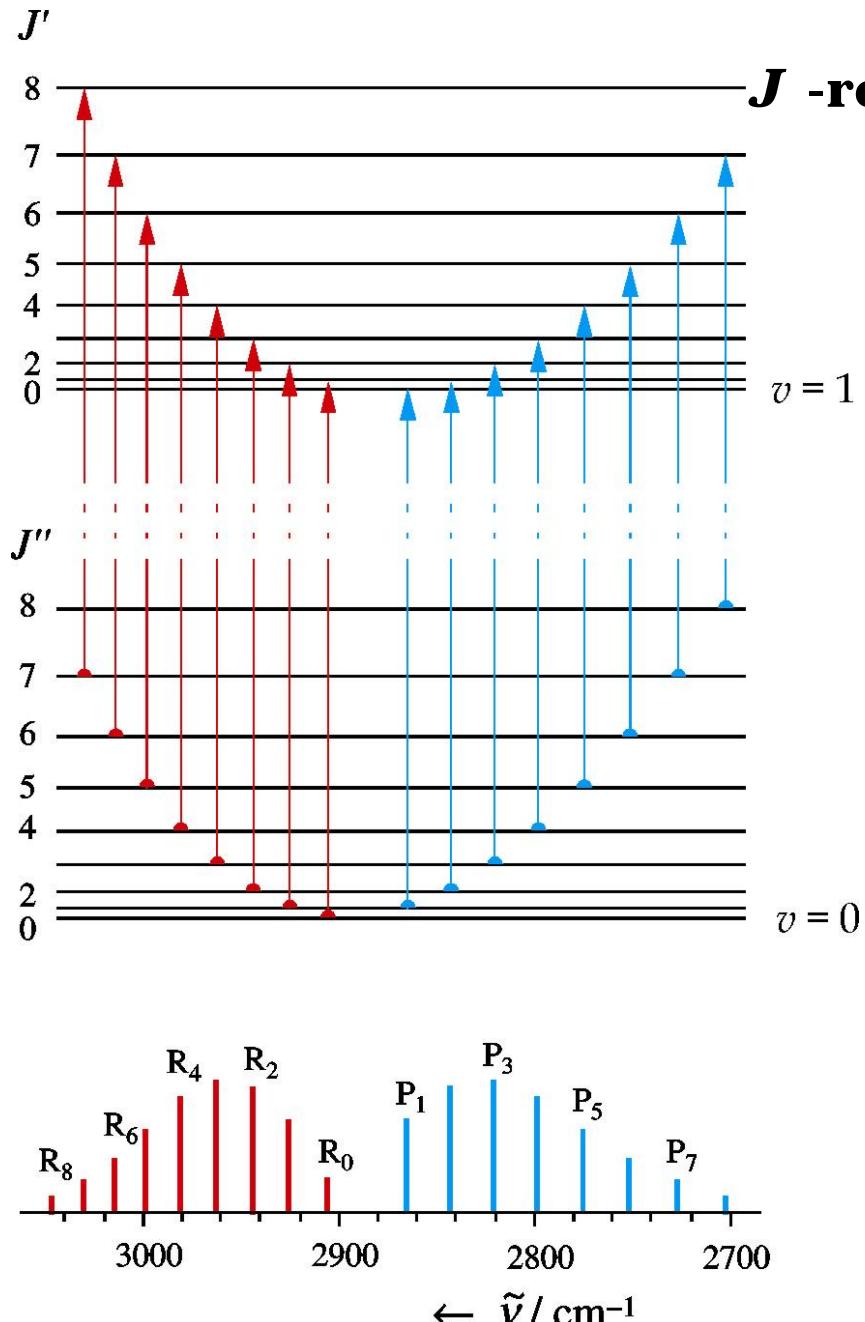
- osnovna vrpca
- gornji ili viši tonovi
- vruće vrpce

Rotacijska struktura vibracijskih vrpci

$$\tilde{v} = [G'(v') + F'(J')] - [G''(v'') + F''(J'')]$$

Rotacijska struktura vibracijskih vrpcí

J -rotacijski broj u nižem vib stanju (J'')

$\tilde{v}_0$ -valni broj za $J = 0$ i $J'' = 0$

R-grana, $\Delta J = +1$

$$\tilde{v}_R = \tilde{v}_0 + [F'(J') - F''(J'')] \quad (1)$$

$$\tilde{v}_R = \tilde{v}_0 + [F'(J+1) - F''(J)] \quad (2)$$

$$\tilde{v}_R \approx \tilde{v}_0 + [B(J+1+1)(J+1) - BJ(J+1)] \quad (3)$$

$$\tilde{v}_R = \tilde{v}_0 + 2BJ(J+1); \quad J = 0, 1, 2, 3, \dots \quad (4)$$

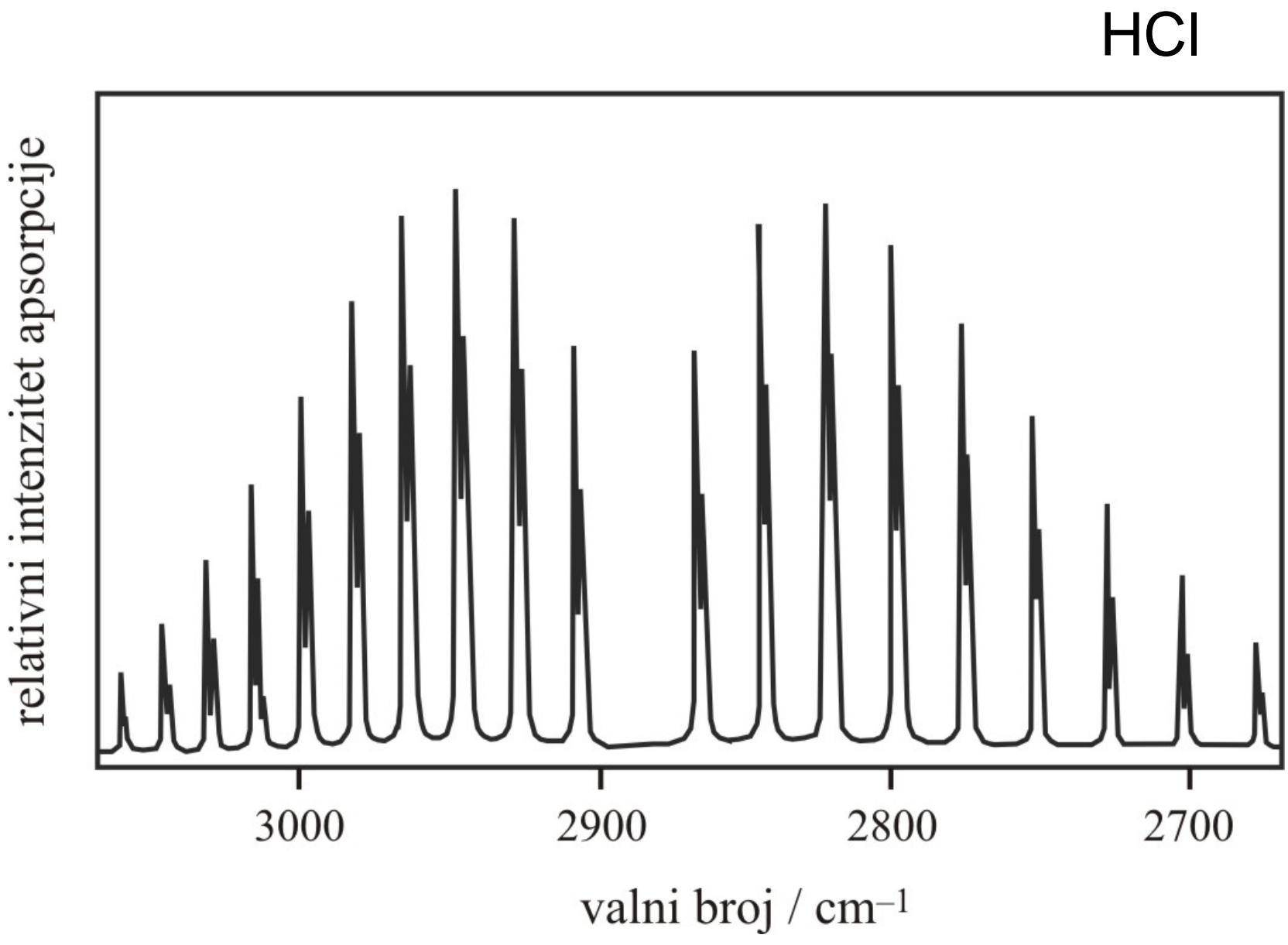
P-grana, $\Delta J = -1$

$$\tilde{v}_P = \tilde{v}_0 + [F'(J') - F''(J'')] \quad (5)$$

$$\tilde{v}_P = \tilde{v}_0 + [F'(J-1) - F''(J)] \quad (6)$$

$$\tilde{v}_P \approx \tilde{v}_0 + [B(J-1)J - BJ(J+1)] \quad (7)$$

$$\tilde{v}_P = \tilde{v}_0 - 2BJ, \quad J = 1, 2, 3, 4 \quad (8)$$

Osnovna vibracijska vrpca HCl

Informacije koje se mogu dobiti iz vibracijskih spektara dvoatomnih molekula:

- geometrija molekule
- konstanta sile
- energije disocijacije
- kemijska analiza
- Izotopni efekt $\Delta\omega_e = \omega_{e,1} - \omega_{e,2}$

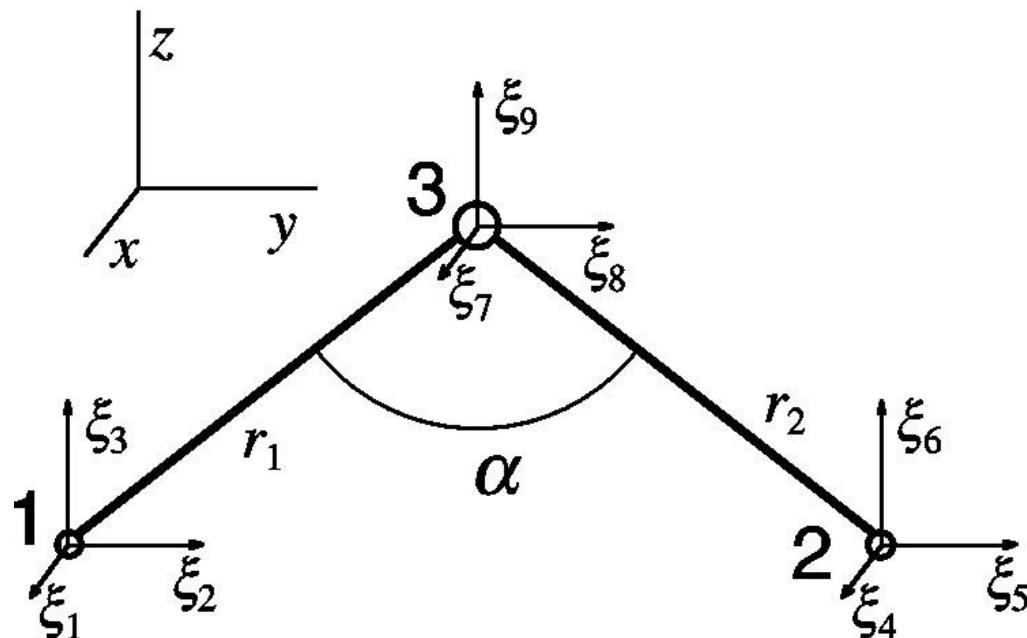
$$\frac{\omega_{e,1}}{\omega_{e,2}} = \sqrt{\frac{\mu_2}{\mu_1}}$$

Npr. pomak linija ${}^1\text{H}{}^{35}\text{Cl}$ u odnosu na ${}^2\text{H}{}^{35}\text{Cl}$.

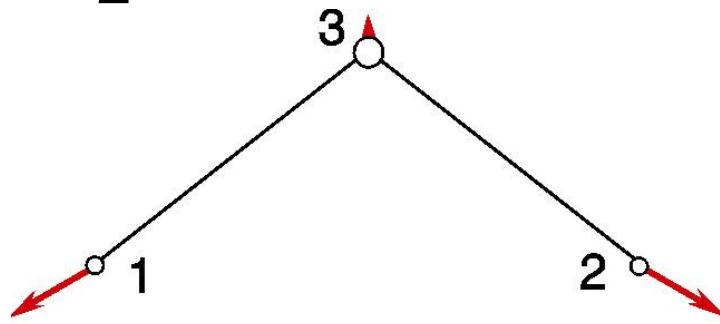
- rotacijska struktura (rotacijska konstanta, odnosno konstante)

Vibracije višeatomnih molekula

- Nelinearne molekule: $3N - 6$ načina vibriranja
- Linearne molekule: $3N - 5$ načina vibriranja

H_2O

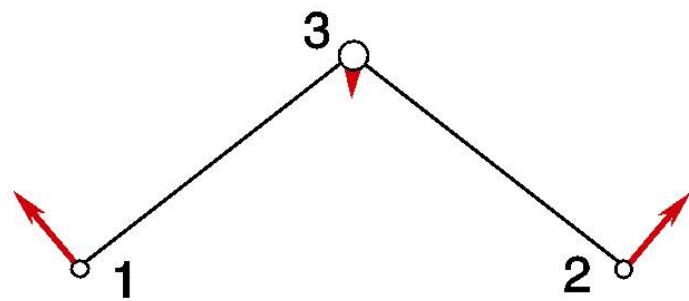

$\mathbf{n}_1$

$$\tilde{\nu}_1 = 3585 \text{ cm}^{-1}$$

simetrično istezanje

$$Q_1 = 0,719 \delta r_1 + 0,719 \delta r_2 + 0,009 r_e \delta \alpha$$

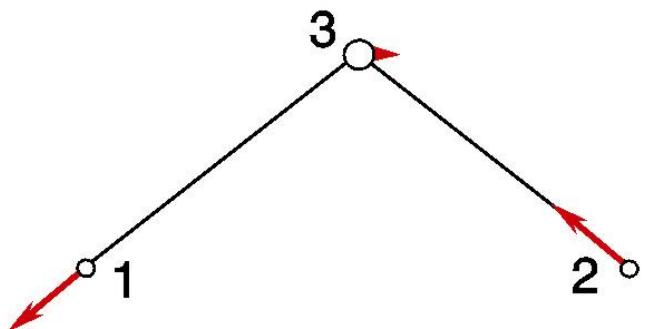

$\mathbf{n}_2$

$$\tilde{\nu}_2 = 1885 \text{ cm}^{-1}$$

deformacija kuta

$$Q_2 = -0,046 \delta r_1 - 0,046 \delta r_2 + 1,463 r_e \delta \alpha$$

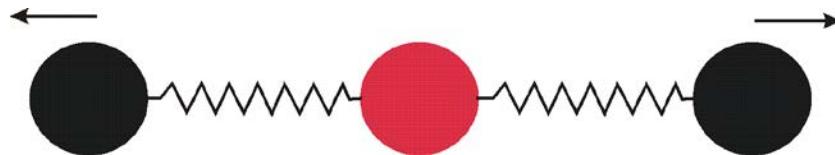
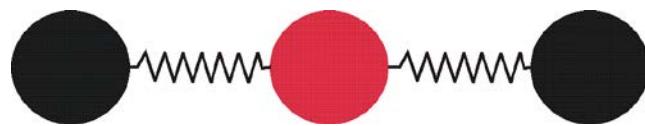
$\mathbf{n}_3$

$$\tilde{\nu}_3 = 3506 \text{ cm}^{-1}$$

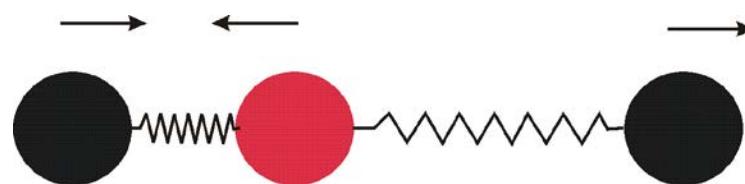
antisimetrično istezanje

$$Q_3 = 0,732 \delta r_1 - 0,732 \delta r_2$$

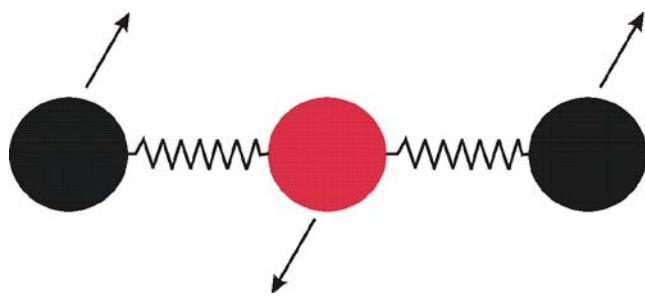
CO_2

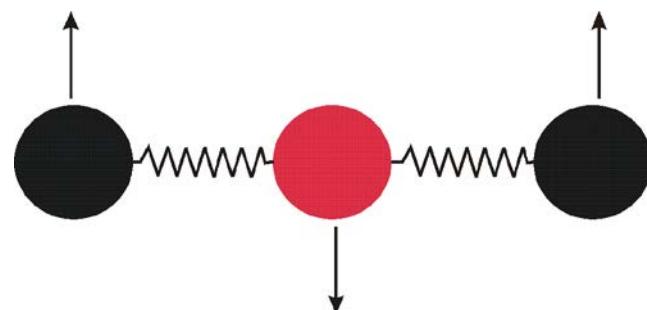
$$\tilde{\nu}_1 = 1480 \text{ cm}^{-1}$$

$$\tilde{\nu}_2 = 2565 \text{ cm}^{-1}$$

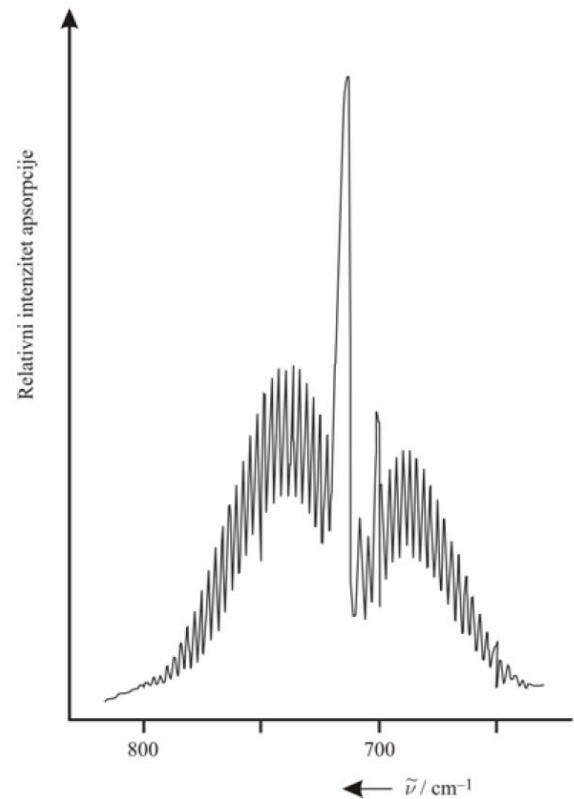
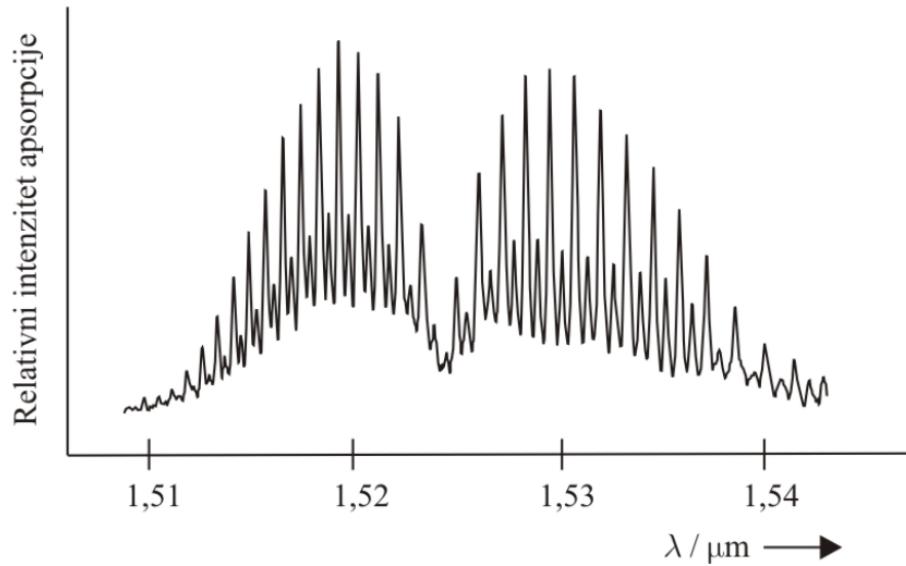
$$\tilde{\nu}_3 = 526 \text{ cm}^{-1}$$

$$\tilde{\nu}_4 = 526 \text{ cm}^{-1}$$

Rotacijska struktura vibracijskih vrpcí – višeatomne molekule

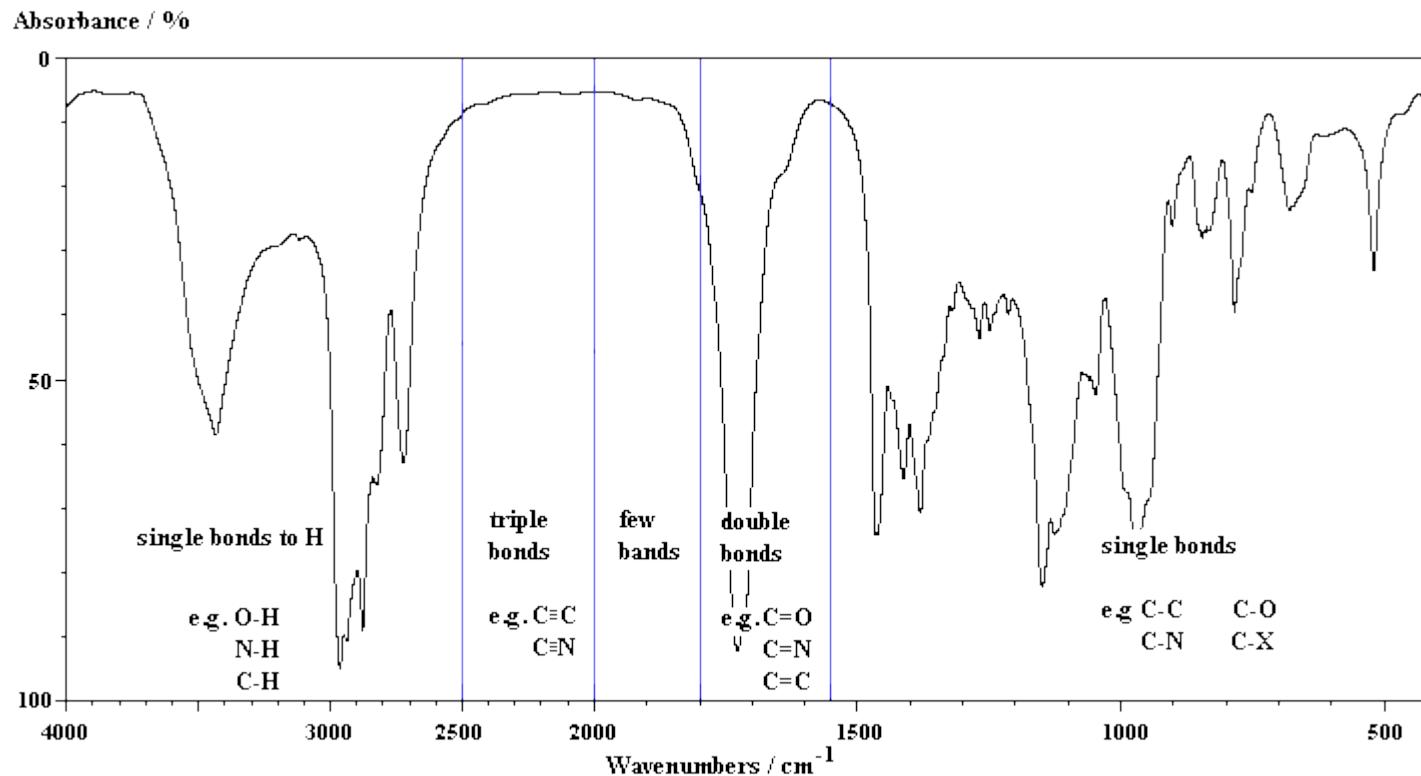
Etin (paralelna vrpca)

Cijanovodik (okomita vrpca)

krutine – molekule ne rotiraju, međusobno interagiraju

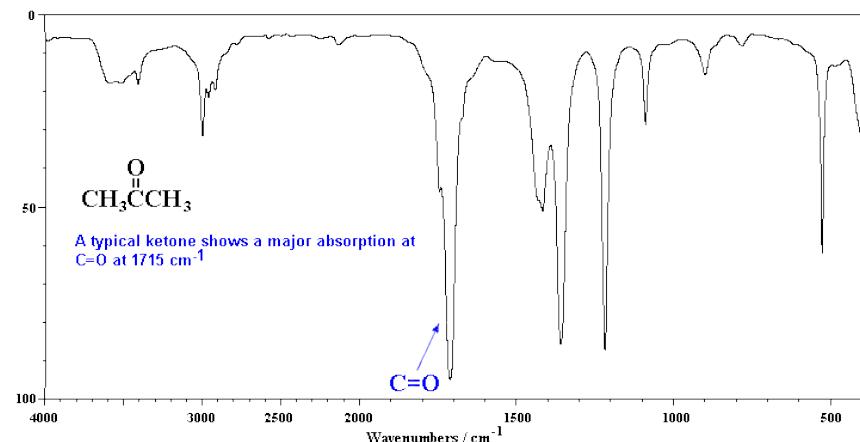
tekućine- neprekidni sudari molekula, interakcije između molekula

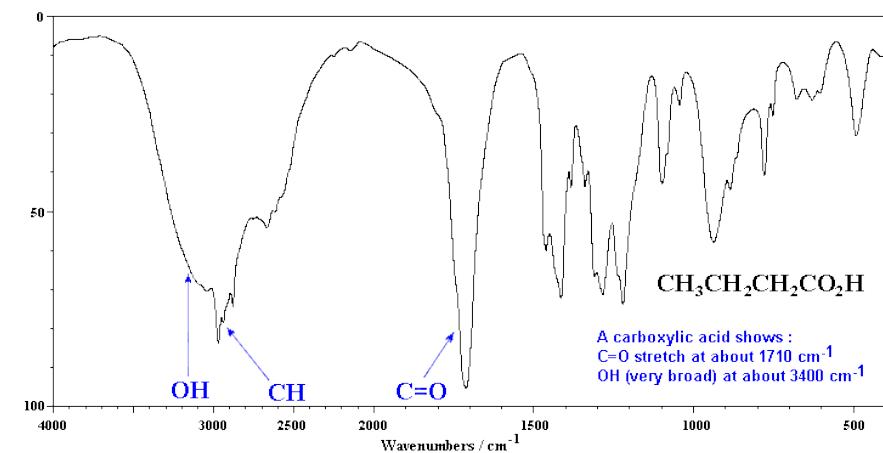
Skupina	Vibracija *	ω / cm^{-1}	Skupina	Vibracija*	ω / cm^{-1}
$-\text{CH}_3$	v(CH)	2960(10)s	$>\text{CH}_2$	v(CH)	2929(15)s
	v(CH)	2870(10)s		v(CH)	2855(10)s
	$\delta(\text{HCH})$	1450(20)m		$\delta(\text{HCH})$	1465(20)m
	$\delta(\text{HCH})$	1375(10)s			
$=\text{CH}_2$	v(CH)	3080(10)m	RCCH	v(CH)	3300(10)s
	v(CC)	1650(30)v		v(CC)	2120(20)v
	$\delta(\text{HCH})\text{i}$	1415(5)s			
	$\delta(\text{HCH})\text{o}$	900(15)s			
$=\text{CH}-$	v(CH)	3025(15)m	ArH	v(CH)	3030(10)wm
	$\delta(\text{CH})\text{o}$	990(5)s		$\delta(\text{CH})\text{o}$	730 ... 900s
>NH	v(NH)	3400(100)	-OH	v(OH)	3620(30)v+
	$\delta(\text{NH})$	m			
		1600(50)v+			
-CN	v(CN)	2245(30)s	-CO ₂ H	v(OH)	3525(25)m
				v(CO)	1710(30)s
				v(CO)	1420(20)w
				$\delta(\text{OH})\text{i}$	1260(50)s
				$\delta(\text{OH})\text{o}$	920(20)v
RCHO	v(CO)	1730(10)s	>C=O	v(CO)	1720(150)s
	$\delta(\text{HCO})$	780(100)w			
-N=O	v(NO)	1550(100)s	-SH	v(SH)	2575(25)w
-NO ₂	v(NO)	1550(60)s	-S=O	v(SO)	1050(10)s
	v(NO)	1330(70)s			
>SiH	v(SiH)	2200(100)s	>C=S	v(CS)	1120(80)s

* v stoji za istezanje, δ za deformaciju kuta (i - u ravnini, o - izvan ravnine) Intenziteti: s = jaki; m = srednji; v = varijabilni; w = slab; + označuje da vodikove veze mogu uzrokovati velike pomake.

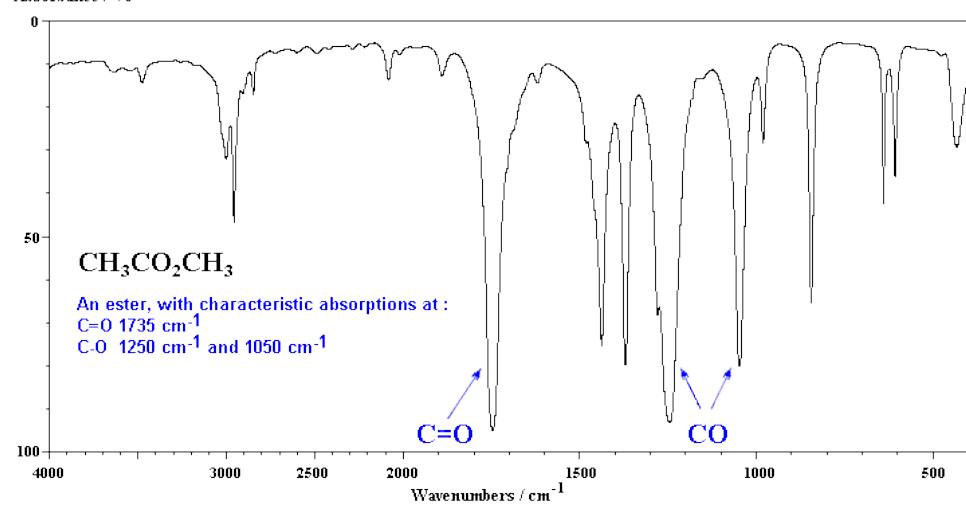
Absorbance / %

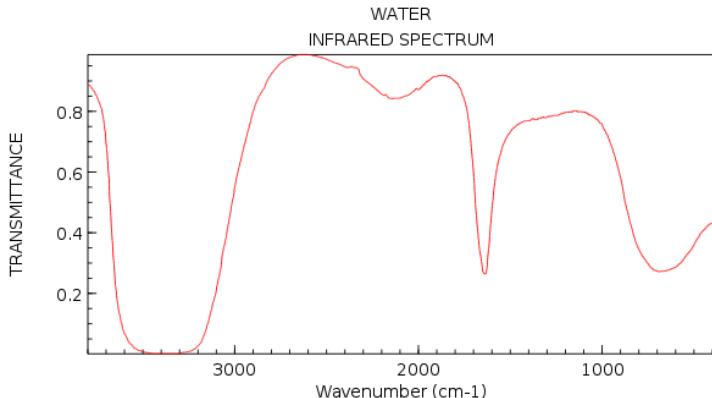

Absorbance / %

Absorbance / %

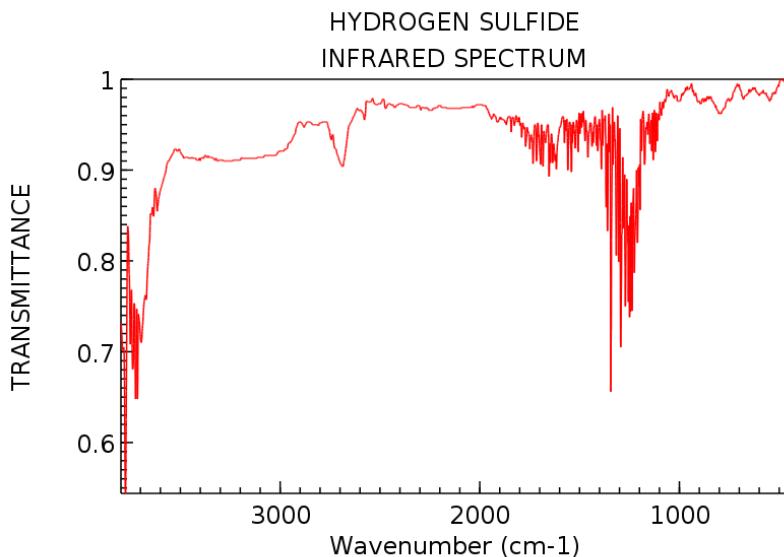

NIST Chemistry WebBook (<http://webbook.nist.gov/chemistry>)

Molecule: Water H_2O
Symmetry C_{2v} Symmetry number $\delta = 2$

No. 4

Sym. species	No.	Approximate type of mode	Selected value of frequency	Infrared	Raman	Comments
a_1	ν_1	Sym. stretch.....	3657 Å	cm^{-1} (Gas)	3656.65	
	ν_2	Bend.....	1595 Å		1594.59	
b_1	ν_3	Antisym. stretch.....	3756 Å		3755.79	

NIST Chemistry WebBook (<http://webbook.nist.gov/chemistry>)

Molecule: Hydrogen sulfide H_2S
Symmetry C_{2v} Symmetry number $\delta = 2$

No. 9

Sym. species	No.	Approximate type of mode	Selected value of frequency	Infrared	Raman	Comments
a_1	ν_1	Sym. stretch.....	2615 Å	cm^{-1} (Gas)	2614.6	
	ν_2	Bend.....	1183 Å		1182.7	
b_1	ν_3	Antisym. stretch.....	2626 B		2626	

Pitanja za ponavljanje

1. Koliko vibracijskih stupnjeva slobode ima linearna molekula?
2. Koliko vibracijskih stupnjeva slobode ima nelinearna molekula
3. Koji su uvjeti da bi došlo da apsorpcije u IR području?
4. Napišite izraz za vibracijski term harmonijskog oscilatora?
5. O čemu ovisi klasični valni broj?
6. Koja su izborna pravila za harmonijski oscilator?
7. Napišite izraz za vibracijske termove anharmonijskog oscilatora?
8. Koja su izborna pravila za anharmonijski oscilator?
9. Kako se iz IR spektara može procijeniti energija disocijacije?
10. Kako se određuje konstanta anharmoničnosti iz spektra?
11. Što je osnovna vrpca?
12. Što su gornji tonovi?
13. O čemu ovisi intenzitet vrpce?
14. Koje se informacije mogu dobiti iz IR spektara?